

אקדמיה, עבודה סוציאלית ומדיניות חברתית: מה ניתן ללמוד מחברי סגל המעורבים בתהליכי עיצוב מדיניות חברתית?¹

עידית וייס-גל² וג'וני גל³

תקציר

בשיח של מקצוע העבודה הסוציאלית מייחסים חשיבות רבה למעורבותם של עובדים סוציאליים בתהליכי עיצוב המדיניות החברתית. בשנים האחרונות התרחב המחקר המוקדש למעורבותם בתהליכי עיצוב מדיניות של חברי סגל בבתי הספר לעבודה סוציאלית, המשמשים סוכני חברות מקצועיים מרכזיים של עובדים סוציאליים. מחקר זה ביקש להרחיב את הידע בתחום זה באמצעות חקר קבוצה ייחודית: חברי סגל המעורבים בפועל ולאורך זמן בתהליכים אלה. המחקר התבסס על ראיונות מובנים עם 24 חברי סגל משמונה בתי ספר לעבודה סוציאלית בישראל. ממצאי המחקר לימדו שאף שחברי הסגל חשים, שאין המוסדות האקדמיים המעסיקים אותם מעודדים מעורבות בתהליכי עיצוב מדיניות, הם בכל זאת מצליחים להיות מעורבים, בזכות מוטיבציה פנימית הנובעת מערכיהם ומאופן תפיסתם את תפקיד האקדמיה ואת תפקיד חברי הסגל בעבודה סוציאלית. חברי סגל אלה מצליחים לשלב בין המחקר, ההוראה והמעורבות בתהליכי עיצוב מדיניות באופן שמסייע להם לאגם משאבים. הם גם יוצרים ומוצאים הזדמנויות למעורבות באמצעות מסגרות וקורסים בתוך בתי הספר. מסורות מוסדיות, המעודדות קובעי

- 1 מחקר זה נערך במימון הקרן הלאומית למדע (ISF), מענק מספר 324.14. תודות לעו"ס הדס צוקרט על העזרה בעריכת הראיונות. תודה לכל חברות וחברי הסגל שהסכימו להקדיש מזמנם ולהתראיין.
- 2 בית הספר לעבודה סוציאלית ע"ש בוב שאפל, אוניברסיטת תל אביב.
- 3 בית הספר לעבודה סוציאלית ולרווחה חברתית ע"ש פול ברוואלד, האוניברסיטה העברית בירושלים.

ביטחון סוציאלי מס' 101, תמוז תשע"ז, יוני 2017

נשלח לפרסום ב-23.10.16, התקבל ב-20.12.16

מדיניות להסתייע באנשי סגל בתהליכי עיצוב מדיניות, יוצרות אף הן הזדמנויות לחברי הסגל להשתתף בזירות שהמדיניות נקבעת בהן.

מלות מפתח: מדיניות חברתית, חברי סגל, עבודה סוציאלית, אקדמיה, פרקטיקת מדיניות

מבוא

חיוניות השתתפותם של עובדים סוציאליים בתהליכי עיצובה של מדיניות חברתית מודגשת בקודים האתיים, במסמכים של ארגונים מקצועיים של עובדים סוציאליים ובידי חוקרים ומתנכים לעבודה סוציאלית בישראל ובעולם (וייס-גל וגל, 2011; קאופמן ועמוס, 2012; Cummins, Byers, ; Gal & Weiss-Gal, 2013; Jansson, 2014; McBeath, 2016; Reisch, 2016). גם בבתי ספר לעבודה סוציאלית במדינות שונות מיוחסת חשיבות לחינוך עובדים סוציאליים למעורבות בזירות שבהן מתעצבת ונקבעת מדיניות חברתית (קאופמן, 2005; CSWE, 2008; Weiss-Gal, 2016).

החשיבות המיוחסת למעורבות זו הובילה להתעניינות בהשתתפותם של חברי סגל בעבודה סוציאלית בתהליכי עיצוב המדיניות. שאלות כגון עד כמה וכיצד חברי סגל משתתפים בתהליכי עיצוב המדיניות החברתית, מה הם הגורמים המסבירים השתתפות זו, מה הן השלכותיה וכיצד ניתן להרחיבה היו בסיס לדיונים ולמחקרים אמפיריים (Gal & Weiss-Gal, 2017; Karger & Mary, 2001; Weiss-Gal, Gal, & Schwartz-Tayri, in press; Hernández, 2004; MacKinnon, 2009).

מחקר זה מבקש לתרום לידע המתפתח על מעורבות חברי סגל בעבודה סוציאלית בתהליכי עיצוב המדיניות באמצעות התמקדות בחברי סגל המעורבים בהם לאורך זמן. ההתמקדות בקבוצה ייחודית זו מאפשרת ללמוד על מאפייני המעורבות של חברי סגל המשתתפים בתהליכי עיצוב המדיניות ועל הדינמיקה המובילה למעורבותם.

אקדמיה ומדיניות חברתית

בשנים האחרונות מתנהל באקדמיה ומחוצה לה דיון ער על מקומם של אנשי אקדמיה בתהליכי עיצוב המדיניות (Brym & Nakhaie, 2009; Burawoy, 2005). מקורו בשיח רחב ועתיק יומין על תפקידה החברתי של האקדמיה ועל היקפו, אם בכלל יש לה תפקיד אחר מלבד תפקידיה המסורתיים, הכוללים פיתוח ידע והוראתו (Brym & Myles, 1989; Kurzman & Owens, 2002). בהרצאה שנשא בשנת 2004 מייקל בורווי, יושב הראש של האגודה הסוציולוגית האמריקנית, הוא היטיב לבטא את העמדה המייחסת חשיבות לתפקידה החברתי של האקדמיה, כשקבע שאין הסוציולוגיה מדע בלבד, אלא כוח מוסרי ופוליטי (Burawoy, 2005, p. 261). גם מחוץ לאקדמיה הביעו קובעי מדיניות במדינות שונות ציפייה לתרומה רבה יותר של האקדמיה לעולמות התוכן

המצויים מחוץ לכתליה, בין בפיתוח כלכלי וטכנולוגי ובין בידע וברעיונות לעיצוב מדיניות בתחומים שונים (Macadam, 2013).

גם בישראל נשמעים קולות התומכים בהגברת המעורבות החברתית-הקהילתית של חברי הסגל ובפיתוח האחריות החברתית של האקדמיה. ביטא זאת במפורש יו"ר הוועדה לתכנון ותקצוב (ות"ח):

האקדמיה, כגוף המוביל בתחומי דעת רבים ומגוונים, אסור שתישאר מסוגרת בד' אמותיה. [...] למעשה הגענו לשלב בו על האקדמיה, מעבר לתפקידיה הקלאסיים בייצור ידע, שימור ידע והפצת ידע, לשקוד ולפתח גם את תפקידיה השלישי – מעורבות חברתית, בה תבוא לידי ביטוי ביתר שאת השפעתה החיובית על הקהילה (המועצה להשכלה גבוהה, 2013, עמ' 7).

השיח בעניין התרומה החברתית של אנשי אקדמיה, ובמיוחד בכל הנוגע למעורבותם הישירה בתהליכי עיצוב המדיניות, הוביל למחקר בנושא זה. משנות ה-70 של המאה הקודמת ביקשו חוקרים לבחון את ממדי המפגש בין אקדמיה למדיניות (Cherney et al., 2005; Bond & Paterson, 2001; Landry et al., 2001; Knott & Wildavsky, 1980; 2012), ולזהות את הגורמים הקשורים בנכונותם של שני הצדדים להיות שותפים לתהליך זה (Crona & Parker, 2011; Buckley et al., 2014; Richardson, 2013; Smith, 2013). מחקרים אלה הראו איך מעורבות זו עשויה להניב תרומה ממשית לתהליך גיבוש המדיניות, למשל באמצעות העברת ממצאי מחקרים לידיעת קובעי המדיניות או על ידי הקמת רשתות מומחים שיספקו הצעות מדיניות. הם גם הדגישו את מורכבות המפגש בין העולם האקדמי לבין עולמם של קובעי המדיניות, הנובעת מהבדלי התרבות ביניהם (קצב עבודה, שפה, מטרות) (Bogensneider & Corbet, 2010; Contandriopoulos et al., 2010; Kothari et al., 2009; Maton & Bishop-Josef, 2006; Smith, 2010; Weiss & Bucuvalas, 1980).

גם הגורמים היכולים להסביר את מעורבות האקדמיה בתחומי קהילה וחברה זכו להתעניינות מחקרית. ממצאי מחקרים שעסקו בנכונותם של אנשי אקדמיה להיות מעורבים בחברה או באופן ספציפי יותר, בתהליכי עיצוב מדיניות, הדגישו שלושה סוגי גורמים: אישיים (כגון מגדר, השתייכות אתנית, ערכים, תפיסות), מקצועיים (כגון השתייכות דיסציפלינרית, דרגה אקדמית) ומוסדיים (כגון הגדרת מטרות המוסד ומדיניותו, סוג המוסד להשכלה גבוהה) (Wade & Demb, 2009). מחקרים אלה מצאו שלצד גורמים אישיים ומקצועיים, לסביבה המוסדית נודעת חשיבות רבה במיוחד. אף שגורמים מוסדיים עשויים לעודד מעורבות זו, המחקר ברובו מלמד שהם מגבילים את מעורבותם של חוקרים בתהליכי עיצוב מדיניות (Jacobson, Butterill, & Goering, 2004; Walt, 2005). למשל: חברי סגל באוסטרליה ציינו שאי הכרתן של האוניברסיטאות במעורבות בתהליכי מדיניות כגורם תומך קידום אקדמי והלחץ הרב לפרסם בכתבי עת שפטיים הם מגבלות המקשות להקדיש זמן ומשאבים למעורבות במדיניות (Cherney et al., 2012).

זאת ועוד, במדינות כגון בריטניה וארצות הברית נשמעו טענות על כך שהמוסדות האקדמיים מושפעים כבר עשורים מספר מהעידן הניאו-ליברלי. נטען שכלכלה פוליטית ניאו-ליברלית, צמצום מדינת הרווחה, התחזקות שיח ומדיניות המדגישים ערכים אינדיבידואליים (התקדמות אישית למשל) על פני מחויבות לקהילה ולקולקטיב הובילו, בין היתר, להתערעות הבסיס הכלכלי של המוסדות להשכלה גבוהה. מגמות אלה חיזקו מדיניות תקצוב הנקבעת על פי שיקולים מסחריים ומדיניות ניהול המדגישה היבטים של מחקר, פרסום וגיוס כספים ממקורות חיצוניים ופרטיים על פי קריטריונים מדידים וכמותיים. מדיניות זו מתגמלת אנשי אקדמיה בעיקר על יכולתם לגייס קרנות מחקר ולפרסם מאמרים בכתבי עת מדעיים, והרבה פחות על יכולותיהם או על הישגיהם בהוראה ובהפצת ידע. מדיניות זו גם מקדמת, לעתים קרובות, ניתוק מהחברה, כשאין היא מספקת לאנשי אקדמיה את המשאבים הנחוצים למעורבות חברתית ואף מזלזלת ב"תפקיד השלישי" של האקדמיה – מעורבות והשפעה על החברה ועל הקהילה (Jacoby, 1987; Karger & Hernandez, 2004; MacKinnon, 2009).

אנשי אקדמיה בעבודה סוציאלית כשחקני מדיניות

אנשי אקדמיה בעבודה סוציאלית במדינות שונות, וישראל בכללן, פועלים בתוך סביבה אקדמית המאופיינת בהשתייכות גם למוסדות להשכלה גבוהה וגם לבתי ספר לעבודה סוציאלית. הם פועלים אפוא בתוך סביבה אקדמית שלא בהכרח מעודדת מעורבות חברתית, אך בד בבד נמצאת ביקה הדוקה לשיח מקצועי, המייחס חשיבות למעורבות בתהליכי עיצוב המדיניות והמצפה מחברי הסגל להיות מעורבים (וייס-גל וגל, 2011; קאופמן, 2005, 2012; Byers, 2014; Howard, 2010). שיח זה גם מותח ביקורת על נוכחותם הדלה בזירה הציבורית של חברי סגל בעבודה סוציאלית (Karger & Hernández, 2004; MacKinnon, 2009).

הציפייה והביקורת עוררו התעניינות מחקרית במעורבותם של חברי סגל בעבודה סוציאלית בתהליכים המעצבים מדיניות חברתית. חקרי מקרה לימדו על פרויקטים של עיצוב מדיניות בדרגות מיסוד שונות, שבהם השתתפו חברי סגל בעבודה סוציאלית יחד עם סטודנטים, אנשי מקצוע ומשתמשי שירותים, לעתים ביוזמתם ובהנהגתם ולעתים ביוזמת אחרים (טימר, פרומר ווייס-גל, 2014; קאופמן, 2005; Chandler, 2009; Patterson, Cronley, West, & Lantz, 2014; Sherraden, Slosar, & Sherraden, 2002; Strier, 2011).

מספר מחקרים כמותיים ביקשו לאמוד את היקף מעורבותם של חברי סגל בעבודה סוציאלית בפעולות המיועדות להשפיע על מדיניות ואת הגורמים לה. שני מחקרים שנערכו בדרום מערב ארצות הברית בחנו את מידת ההשתתפות הפוליטית הוולונטרית של חברי סגל ששימשו ברובם מדריכים בהכשרה מעשית. הם מצאו שרמת המעורבות הפוליטית של המשתתפים (כגון הצבעה בבחירות, תרומת כסף למועמד, כתיבת מכתב לנבחר ציבור) הייתה גבוהה מזו של הציבור

הכללי, ושהמשתתפים היו מעורבים בפעולות פוליטיות הדורשות השקעת משאבים נמוכה יחסית (כגון הצבעה בבחירות או ייזום מפגש דיון פוליטי) יותר מאשר בפעולות הדורשות השקעת משאבים גדולה יותר (כגון הקדשת זמן לקמפיין פוליטי) (Mary, 2001; Mary, Ellano, & Newell, 1993).

מחקרים אחרים השוו בין חברי סגל בעבודה סוציאלית לחברי סגל ממקצועות אחרים. אלה הצביעו על כך שמעורבותם של הראשונים בתהליכי עיצוב מדיניות גבוהה מזו של עמיתיהם בדיסציפלינות אחרות. מחקר שנערך בקנדה בקרב אנשי אקדמיה מדיסציפלינות שונות במדעי החברה מצא שחברי סגל בעבודה סוציאלית, יותר מאשר חברי סגל אחרים, דיווחו שקובעי מדיניות משתמשים במחקריהם (Landry et al., 2001). ממצאים דומים עלו בשני מחקרים שבחנו את מעורבותם בקהילה של חברי סגל בארצות הברית, ומצאו שחברי סגל בעבודה סוציאלית הם בין מובילי פעילות זו (Antonio, Astin, & Cress, 2000; Demb & Wade, 2012). גם בישראל נמצא שחברי הסגל בעבודה סוציאלית מעורבים יותר מחברי סגל בתחומי הבריאות (סיעוד וריפוי בעיסוק) והחינוך בשתי קטגוריות של פעולות שנועדו להשפיע על מדיניות: פעולות ממסדיות-פורמליות וישירות (כגון חברות בוועדות הקובעות מדיניות, עמידה בראשן או מתן ייעוץ להן וייעוץ לקובעי מדיניות) ופעולות עקיפות ולא פורמליות (כגון השתתפות בהתארגנות לשינוי מדיניות יחד עם לקוחות או סטודנטים או השתתפות או ארגון פעולות מחאה) (Weiss-Gal & Gal, in press).

אף שמעורבותם של חברי סגל בעבודה סוציאלית בתהליכי עיצוב מדיניות גדולה, ככל הנראה, מזו של אנשי אקדמיה אחרים, היא עדיין מצומצמת למדי. במחקר בינלאומי שכלל מדגמים של חברי סגל מבתי ספר לעבודה סוציאלית מ-12 מדינות נמצא, שממוצע רמת המעורבות (בסולם 1-4) נע בין 1.46 בקרב חברי סגל מסין לבין 2.29 בקרב חברי סגל מאוסטרליה. ההערכה הייתה שמדובר ברמות מעורבות נמוכות עד בינוניות (Gal & Weiss-Gal, 2017). במדגם הישראלי שכלל 143 חברי סגל מעשרה בתי ספר לעבודה סוציאלית נמצא, שממוצע המעורבות עמד על 2.01, והוערך גם הוא כנמוך עד בינוני (Weiss-Gal et al., in press).

במחקרים אלה נבחנו גם הגורמים המשחקים תפקיד במעורבות חברי הסגל בתהליכי עיצוב מדיניות. בהיותם מחקרים כמותיים, הם בחנו אותם גורמים שהונח מראש שיש להם פוטנציאל לשחק תפקיד, ובהם תפיסת חברי הסגל את תפקידם, את המשאבים האישיים העומדים לרשותם לצורך עיצוב מדיניות ואת טיב התמיכה שהם מקבלים מהמוסד האקדמי. ממצאי המחקרים הדגישו בעיקר את מקומם של גורמי מוטיבציה פנימיים. לדוגמה: במחקר הבינלאומי המוזכר לעיל נמצא ברבות מהמדינות קשר חיובי מובהק בין מידת המעורבות בפעולות המיועדות להשפיע על מדיניות לבין המידה שבה חבר הסגל חש שיש לו משאבים אישיים הנחוצים כדי להשפיע על מדיניות (ידע, מיומנויות, תחושת מסוגלות) ולבין המידה שבה ייחס לאקדמיה תפקיד חברתי או ראה את ההשפעה על מדיניות חלק מתפקידו. לעומת זאת, ובמפתיע, רק

במדינות מספר (שלא כללו את ישראל) נמצאו קשרים חיוביים מובהקים בין מידת מעורבותו של חבר הסגל בתהליכי מדיניות לתפיסתו את מידת התמיכה של האוניברסיטה או בית הספר (Gal & Weiss-Gal, 2017; Weiss-Gal et al., in press).

אף שגדל היקף המחקר על מעורבות חברי סגל בעבודה סוציאלית בתהליכי עיצוב מדיניות, הידע בנושא זה עדיין מוגבל. עדיין חסרות תשובות מקיפות לשאלות אלה: איך חברי סגל מעורבים במדיניות? למה חברי סגל מסוימים מעורבים בפעולות המיועדות להשפיע על מדיניות? איך הם מצליחים להיות מעורבים? מה מאפיין את מעורבותם?

מחקר זה ביקש לתרום להרחבת הידע בנושא זה על ידי התמקדות בקבוצה ייחודית: חברי סגל המעורבים הלכה למעשה ולאורך זמן בתהליכי עיצוב המדיניות. באמצעות חקר חברי סגל המצליחים להיות מעורבים ביקש המחקר הנוכחי להבין טוב יותר את מאפייני מעורבותם (תחומים, אסטרטגיות, היוזמה למעורבות, שותפים, עיתוי התחלת המעורבות, זיקתה למחקר ולהוראה) ואת התנאים והגורמים המאפשרים אותה. מכיוון שמטרת המחקר הייתה ללמוד על מאפייני חברי סגל המשתתפים בתהליכי עיצוב מדיניות ועל דפוסי פעילותם, נמנו עם משתתפי המחקר רק חברי סגל שהצהירו שהם מעורבים בתהליכי עיצוב מדיניות. מכאן ברור שלא ניתן להסיק ממצאי מחקר זה על אלה שאינם מעורבים בפעולות הנוגעות לעיצוב מדיניות ולקביעתה.

שיטה

משתתפי המחקר

במחקר השתתפו 24 חברי סגל, המועסקים בשמונה בתי ספר לעבודה סוציאלית בישראל (מתוך 11 שפעלו בעת עריכת המחקר), שהצהירו שהם אכן מעורבים או היו מעורבים בתהליכי עיצוב מדיניות. מחציתם (12) אותרו באמצעות שאלון ממוחשב שהופץ במסגרת מחקר קודם שנערך בקרב כל חברי הסגל בעבודה סוציאלית (ללא גמלאים), ובו הצהירו שהם מעוניינים להתראיין על מעורבותם בתהליכי עיצוב מדיניות (Weiss-Gal et al., in press). המחברים הכירו עוד שמונה חברי סגל שהיו מעורבים בתהליכי עיצוב המדיניות ועל עוד ארבעה המליצו מרואיינים אחרים. מתוך כל חברי הסגל שהוזמנו להשתתף במחקר, לא יכלו להשתתף רק ארבעה.

רוב המרואיינים (16) היו נשים. רובם (18) היו מועסקים באוניברסיטאות, והיתר (6) במכללות. שלושה היו בדרגת פרופסור מן המניין, שישה בדרגת פרופסור חבר, שבעה בדרגת מרצה בכיר, חמישה בדרגת מרצה ושלושה בדרגות סגל מקביל, כגון מורה משנה או מורה בכיר. ל-13

מהמרוויינים הייתה קביעות. כולם, מלבד שלושה, היו בעלי תואר ראשון בעבודה סוציאלית. טווח הוותק בבתי הספר לעבודה סוציאלית נע בין 2.5 ל-35 שנים.

הראיונות

לאחר שהתקבל אישור מוועדת האתיקה של אוניברסיטת תל אביב נערכו הראיונות בין דצמבר 2014 לאוקטובר 2015. עוזר מחקר ערך 22 מהם, והחוקרים את השניים הנותרים. המרוויינים בחרו את מקום הפגישה: 21 מהם בחרו במשרד, שניים בבתייהם, ועם אחד נערך ריאיון טלפוני. משך זמן הראיונות נע בין 17 ל-60 דקות.

הראיונות היו מובנים והתבססו על השאלות האלה (המוצגות בלשון זכר מטעמי נוחות בלבד):

1. האם אתה מעורב כיום בעיצוב, בהשפעה על מדיניות חברתית כלשהי ברמה של ארגוני רווחה, ברמה מקומית או ברמה ממשלתית? אם כן, האם תוכל לתאר במה אתה מעורב כיום ובאילו אופנים? אם היית מעורב בעבר בתהליכים שמטרתם השפעה על מדיניות חברתית כלשהי, האם תוכל לתאר במה היית מעורב ובאיזה אופן?
2. איך הגעת להיות מעורב בעיצוב המדיניות? מתי זה התחיל?
3. מי היו השותפים שלך?
4. האם במהלך הקריירה שלך כחבר סגל יזמת בעצמך מהלכים כלשהם של השפעה על מדיניות? האם תוכל לתאר כיצד יזמת ומדוע?
5. האם יש קשר בין עבודתך המחקרית או הוראתך לבין מעורבותך בתהליכי עיצוב המדיניות? אם כן, מהו הקשר והאם תוכל לתאר?
6. האם תוכל לזהות גורמים (אישיים, ארגוניים, חברתיים, אירוע ספציפי וכד') שהניעו אותך להיות מעורב? האם בתקופות מסוימות היו גורמים שעכבו או הרתיעו אותך מלהיות מעורב בעיצוב מדיניות חברתית?
7. האם השפיעו המעורבות בעיצוב או השפעה על מדיניות על הקריירה האקדמית שלך וכיצד?
8. באיזו מידה ובאילו אופנים האוניברסיטה או בית הספר שאתה עובד בו תמכו במעורבות שלך או התנגדו אליה?

9. האם אתה חושב שהשפעת על מדיניות חברתית כלשהי? אם כן, כיצד באה הצלחה זו לידי ביטוי?

ניתוח הראיונות

כל הראיונות הוקלטו לאחר קבלת אישור מהמראיין ותומללו בידי חברה המתמחה בכך. לפני הראיון הובהר למשתתפים שבפרסום ממצאי המחקר יטושטשו כל הפרטים העשויים להוביל לזיהום ושתמלול הראיונות יישמר באופן מאובטח.

בהתאם למטרות המחקר נערך ניתוח תוכן בגישה קטגוריאליה המתייחסת לדברי המראיינים (ליבליך, תובל-משיח וזילבר, 2010). בגישה זו מבקשים להבין דרך האנשים תופעה הנמצאת מעבר להם באמצעות קיבוץ היגדים שאמרו לתמה כלשהי. תחילה פירקנו אפוא את הטקסט השלם של כל ראיון לתשובות המראיינים לכל אחת מהשאלות שהופנו אליהם, וקיבצנו יחד את כל התשובות לאותה שאלה. בשלב השני קובצו תשובות המראיינים לכל שאלה על פי תמות משותפות. בשלב השלישי קובצו התמות שאותרו בשלב השני למספר תמות מצומצם יותר, ובכל תמה שולבו כל הציטוטים הרלוונטיים מתוך הראיונות. שלושת השלבים האלה נעשו בידי שני החוקרים יחד. בשלב האחרון קרא כל אחד מהחוקרים את הציטוטים לפי קטגוריות, ללא ציון התמה של כל קטגוריה, כשהוא מתבקש להמשיג את התמה מתוך הציטוטים. בסיום שלב זה גובשו ונוסחו מחדש התמות המרכיבות את התשובות לכל שאלה, כאשר כל אחת כוללת ציטוטים הרלוונטיים לה. פרק הממצאים להלן ישקף תהליך זה. הוא כתוב בלשון זכר, כדי לא לחשוף את זהותם של המראיינים.

ממצאים

כל המראיינים, מלבד אחד, דיווחו שהיו מעורבים בעבר ועדיין מעורבים בהווה בתהליכי עיצוב מדיניות. מראיין אחד ציין שהיה מעורב בעבר אך לא בהווה.

תחומי מעורבות

תחומי המדיניות שבהם היו מעורבים חברי הסגל והנושאים הספציפיים בכל תחום מוצגים בלוח 1.

לוח 1: מעורבות חברי הסגל על פי תחומים ונושאים (N=24)

תחום	נושאים
שירותים סוציאליים אישיים (17): עוני, הדרה ואי שוויון (7): ביטחון סוציאלי (6): נושאים פרופסיונליים (4): מדיניות כללית כלפי אוכלוסיות ספציפיות (4) מדיניות עירונית (4): אחר (9):	פיתוח מעורבות בעיצוב או שינוי של מדיניות ונהלים (10) התערבויות, דרכי עבודה או גישות חדשות (10); פיתוח שירותים חדשים (5); מדיניות ביחס לעוני ולהדרה (6) ואי שוויון (1) נפגעי פעולות איבה (1); נכי צה"ל (2); חופשת לידה (1); מיצוי זכויות (1); מדיניות כוללת (1) זכויות עובדים סוציאליים, תנאי עבודה ותקינה (3); זכאות לתואר (1) מבוגרים או ילדים עם מוגבלויות (3); ילדים (1) בתחומי תחבורה (1); חינוך (1); חברה אזרחית (1); דיור (1) פיתוח פרמטרים חברתיים (2); בריאות (2); מערכת משפט (1); דיור ציבורי (1); מדיניות ממשלתית כלפי החברה האזרחית (1); חינוך (1); מדיניות המוסד האקדמי (1)

הערה: המספרים בסוגריים מציינים את מספר חברי הסגל שציינו את התחום והנושא. מכיוון שחלק מחברי הסגל היו מעורבים בתחום או נושא אחד ויותר, סך התחומים והנושאים גדול מסך המראיינים.

לוח 1 מלמד, שתחום המעורבות השכיח ביותר (17 חברי סגל) הוא תחום השירותים הסוציאליים האישיים, והוא נחלק לשלושה נושאים: (1) פיתוח או הטמעה של התערבויות, דרכי עבודה, גישות או טכנולוגיות חדשות בתוך שירותי הרווחה; לדוגמה: פיתוח שיטות התערבות לטובת אנשים החיים בעוני והטמעתן בארגון; פיתוח דרכי עבודה המתבססות על שותפות או גישת הכוחות; פיתוח התערבויות חדשות לחיזוק הקהילה או קידום ההטמעה של פרקטיקת מדיניות (10). (2) מעורבות בעיצוב מדיניות ונהלים של שירותים סוציאליים אישיים; תחום זה כלל בעיקר השתתפות בעיצוב הרפורמה במחלקות לשירותים חברתיים ויישומה, אך גם מעורבות בעיצוב המדיניות של משרדי ממשלה בנוגע לסוגיות מסוימות, כגון הפרטה או השתתפות תקציבית (matching) של הרשויות המקומיות במימון שירותי הרווחה (10); (3) קידום הקמתם או פיתוחם של שירותים סוציאליים אישיים חדשים או הרחבתם לאזורים גיאוגרפיים חדשים שבהם מגוון אוכלוסיות פגיעות (5).

תחום המעורבות השני בשכיחותו היה מדיניות ביחס לעוני, הדרה או אי שוויון (7). מעורבות זו הייתה כוללנית וחצתה תחומי מדיניות ספציפיים יותר. למשל: היא כללה מעורבות בעיצוב מדיניות של שירותים סוציאליים אישיים ומערכת הביטחון הסוציאלי או מדיניות דיור הנוגעת לבעיית העוני.

התחום השלישי בשכיחותו היה הביטחון הסוציאלי. שישה חברי סגל דיווחו על מעורבותם בו. הוא כלל פעולות שנועדו להשפיע על תנאי הזכאות הקבועים בחוקי הביטחון הלאומי או על

מערכת הקצבאות של משרד הביטחון, כמו גם פעולות להגברת מיצוי זכויות במערכות אלה. תחומים אחרים שהוזכרו, כל אחד בידי ארבעה חברי סגל, היו מדיניות בנושאים פרופסיונליים של העבודה הסוציאלית, מדיניות כלפי אוכלוסיות ספציפיות (בעיקר מתמודדים עם מוגבלויות) ומדיניות עירונית בנושאי תחבורה, חינוך, דיור או קשר עם החברה האזרחית. תחומי מדיניות שציינו מראשיתם אחד או שניים היו פיתוח פרמטרים חברתיים, מדיניות בריאות, מדיניות של מערכת המשפט, דיור ציבורי, חברה אזרחית ומעורבות בהשפעה על מדיניות של המוסד האקדמי שחבר הסגל מועסק בו.

בניתוח תחומי המדיניות זוהו שני מוטיבים שהופיעו אצל כל המראיינים: (א) כולם דיברו על חדשנות. הם סיפרו על שותפותם בפיתוח שירותים חדשים והתערבויות חדשות או חדשניות, בהחדרה של רעיונות וגישות חדשות או ביזוי בעיות חברתיות או בעיות במדיניות שלא היו קודם לכן על סדר היום. (ב) כל תחומי המעורבות חפפו את תחומי המומחיות של חבר הסגל, במחקר או בהוראה.

אסטרטגיות פעולה

חברי הסגל תיארו מעורבות בפעולות שניתן לסווגן לשתי קטגוריות: מוסדית-פורמלית והפעלה חברתית. הקטגוריה הראשונה כוללת פעולות ישירות בתוך הזירות הפורמליות שהמדיניות נדונה ונקבעת בהן, והקטגוריה השנייה כוללת פעולות עקיפות של השפעה על מדיניות, שעיקרן הפעלה חברתית. כל חברי הסגל שילבו בין אסטרטגיות פורמליות-מוסדיות לאסטרטגיות של הפעלה חברתית. זאת ועוד, ברוב המקרים שילבו חברי הסגל בין פעולות שונות בתוך כל קטגוריה, כפי שמוצג בלוח 2.

לוח 2: דרכי מעורבות של חברי סגל בתהליכי עיצוב המדיניות (N=24)

מוסדיות-פורמליות	הפעלה חברתית
השתתפות בוועדות הדנות במדיניות (15)	מעורבות עם סטודנטים או במסגרת פורומים בתוך בית הספר (10)
פגישות עם קובעי מדיניות (10)	השתתפות בקבוצות, פורומים או קואליציות (9)
כתיבת ניירות מדיניות (9)	שימוש באמצעי התקשורת (7)
השתתפות בקבוצות דיון שמקימים משרדי ממשלה (2)	חברות בוועד מנהל/ועדת היגוי או נשיאת תפקיד בשכר בארגון סגור (4)
נשיאת תפקידים פורמליים בשירותי רווחה מתוקף מינוי ממשלתי (1)	הנגשת ממצאי מחקרים בכנסים או באינטרנט (3)

הערה: המספרים בסוגריים משקפים את מספר חברי הסגל שציינו את הפעולה. מכיוון שחברי הסגל ציינו יותר מפעולה אחת, סך הפעולות גבוה ממספר סך המראיינים במחקר.

בקטגוריה הראשונה היו ארבע דרכי פעולה עיקריות (כפי שניתן ללמוד מלוח 2):

1. 15 חברי סגל היו מעורבים בוועדות העוסקות במדיניות. רובם היו חברים קבועים בוועדות שהקימו שרים, בוועדות ממשלתיות פנימיות או בוועדות עירוניות והשתתפו בדיוניהן של ועדות הכנסת. חלק מהמרוויינים גם עמדו בראשן של ועדות.

2. עשרה חברי סגל נפגשו עם קובעי מדיניות: חברי כנסת, שרים ובעלי תפקידים בכירים במשרדי ממשלה, ברשויות ממשלתיות, ברשויות מקומיות או בארגונים חברתיים. במפגשים אלה הביעו חברי הסגל את דעתם על מדיניות נהגת ועל שינויים רצויים בה. לדוגמה: חבר סגל נפגש עם מפקחים במשרד העבודה והרווחה בנוגע לצורך לגבש מדיניות למען אוכלוסייה שאיננה זוכה למענים מספקים. חלק גדול מחברי הסגל נפגשו עם קובעי המדיניות על בסיס מתמשך.

3. תשעה חברי סגל כתבו ניירות מדיניות או הפיצו ממצאי מחקרים בקרב קובעי המדיניות, ובהם חברי כנסת ואנשי מקצוע בכירים במשרדי ממשלה ובמוסד לביטוח לאומי. לעתים קרובות נשענו ניירות המדיניות על מחקרים שערך איש הסגל, והם נכתבו ביוזמתו, ביוזמת אחרים שפנו אליו או כחלק ממעורבותו בקבוצות, בקואליציות או במכוני מחקר. במחצית מהמקרים שיתפו חברי הסגל פעולה עם אחרים (כגון סטודנטים או אנשי מקצוע) בכתיבת ניירות המדיניות.

4. שני חברי סגל השתתפו בקבוצות דיון על מדיניות, שהקימו משרדים ממשלתיים. חבר סגל אחד גם מונה בידי משרד ממשלתי לתפקיד פורמלי בארגון רווחה, שכלל מעורבות בתהליכים של קביעת מדיניות.

קטגוריית הפעולות השנייה, הפעלה חברתית, כללה פעולות עקיפות שנועדו להשפיע על מדיניות באמצעות הפעלתם של שחקני מדיניות אחרים (כגון ארגוני סגור, אמצעי התקשורת, אנשי מקצוע) או באמצעות הקמה של פורומים או קבוצות דיון הפועלות בקרב החברה האזרחית או השתתפות בהן. לעתים היו שותפים לה גם אנשי מקצוע מהשלטון המקומי או מהמגזר הממשלתי. פעולות אלה נעשו כדי לעודד דיון בבעיה חברתית או בבעיה במדיניות, לעורר מודעות אליה או להניע שחקני מדיניות לקחת חלק בשינוי מדיניות.

קטגוריה זו כללה חמש דרכי פעולה (כפי שניתן ללמוד מלוח 2):

1. עשרה חברי סגל דיווחו על מעורבות באמצעות מסגרות שנוצרו בתוך בתי הספר לעבודה סוציאלית, שכללה פעולות לשינוי מדיניות יחד עם סטודנטים, הדרכת סטודנטים (או בוגרים) לפעול לשינוי מדיניות במסגרת קורסים קיימים והקמת תוכניות לימוד או מסגרות

- פעולה מיוחדות לשינוי מדיניות בתוך כותלי בית הספר, שבהן חברו יחד חברי סגל, סטודנטים, אנשי מקצוע, פעילים מהקהילה וארגוני סגור.
2. תשעה חברי סגל השתתפו בקבוצות דיון או בקואליציות בחברה האזרחית. בהתארגנויות אלה חברו חברי הסגל אל אנשי מקצוע מארגוני רווחה ולנציגים של ארגוני סגור או אספקת שירותים כדי לקדם מדיניות.
3. שבעה חברי סגל דיווחו על שימוש בכלי התקשורת: ראיונות שהשתתפו בהם, בעיקר ברדיו או בטלוויזיה, מאמר דעה בעיתונות הכתובה או העברת מידע לאנשי תקשורת. חברי הסגל השתמשו בכלי תקשורת כדי להביע עמדה על בעיה במדיניות או על המדיניות הרצויה, להציב בעיה חברתית על סדר היום או להניע שיח על הצורך לשנות מדיניות. חבר סגל אחד סיפר על מעורבותו במדור קבוע בעיתון בנושאים חברתיים.
4. ארבעה חברי סגל נשאו תפקידים פורמליים בארגוני סגור; על פי רוב היו חברים בוועד המנהל.
5. שלושה חברי סגל הציגו לציבור באמצעות כנסים או האינטרנט מחקרים הנוגעים למדיניות חברתית.

עיתוי תחילת המעורבות, היוזמה והשותפים

כשני שלישים מהמראיינים (15) דיווחו שמעורבותם בתהליכי עיצוב מדיניות החלה עוד לפני שהפכו חברי סגל. חלק החלו עוד בתקופת לימודיהם בתיכון, חלק מהם כשהיו סטודנטים, ואחרים כשהפכו עובדים סוציאליים או שימשו בתפקידים שונים לפני שהפכו חברי סגל באוניברסיטה או במכללה. שישה חברי סגל דיווחו שהמעורבות החלה מוקדם מאוד בקריירה האקדמית שלהם, ורק שלושה דיווחו על מעורבות שהחלה מאוחר יותר.

כל חברי הסגל, מלבד אחד, דיווחו שהיוזמות למעורבותם הגיעו מכיוונים שונים. היו נושאים שהם עצמם יזמו והיו שיזמו אחרים, והם נענו להזמנה שהופנתה אליהם (הזמנה להיות חבר בוועדה, להשתתף בריאיון ברדיו, להצטרף לפורום בנושא מדיניות ועוד כיוצא באלה). היוזמות הגיעו משחקני מדיניות רשמיים, כגון שרים, חברי כנסת או אנשי מקצוע במשרדי ממשלה (בעיקר עובדים סוציאליים ממשרד העבודה והרווחה), ומשחקני מדיניות לא רשמיים, כגון ארגונים בחברה האזרחית או סטודנטים לעבודה סוציאלית.

כשנשאלו המראיינים מי הם שותפיהם, הם ציינו שותפים שונים. עשרה חברי סגל ציינו עמיתים מהאקדמיה, רבים מהם היו שותפיהם למחקר ולכתיבה. שמונה חברי סגל ציינו עובדים

סוציאליים, ושבעה ציינו סטודנטים. שבעה חברי סגל ציינו גם פקידים ואנשי מקצוע במשרדי ממשלה, בעירייה, בשירותים חברתיים או בארגוני סנגור. עוד שישה ציינו לקוחות או פעילים מהקהילה. חבר סגל אחד ציין אנשי עסקים, וחבר סגל אחר ציין אנשי תקשורת.

הקשר בין מחקר, הוראה ומעורבות בעיצוב מדיניות

התשובות בנוגע לקשר בין מעורבות בעיצוב מדיניות לבין מחקר והוראה מוצגות בלוח 3.

לוח 3: הקשר בין מחקר, הוראה ומעורבות בתהליכי עיצוב המדיניות (N=24)

אופני הקשר בין מחקר ומעורבות במדיניות:	
10	קשר הדוק ורב ממדי
6	המחקר שימש בסיס ומניע למעורבות במדיניות
5	בחירת תחומי מחקר או כתיבה בעלי משמעות למדיניות
2	המעורבות שימשה בסיס או מניע למחקר
אופני הקשר בין הוראה למעורבות במדיניות:	
8	שילוב תכנים על מדיניות או על פרקטיקת מדיניות בתוך קורסים
8	שילוב דוגמאות מהמעורבות של חבר הסגל בכיתה
6	פיתוח מטלות שבהן נדרשים סטודנטים להיות מעורבים בפרקטיקת מדיניות
6	פיתוח קורסים/תוכניות לימוד המשלבים לימודים בכיתה ופרקטיקת מדיניות
1	כתובת לסטודנטים ביוזמות שלהם לשינוי מדיניות

הערה: המספרים בסוגריים משקפים את מספר חברי הסגל שציינו את אופן הקשר. מכיוון שחברי הסגל תיארו יותר מאופן קשר אחד, סך האופנים גבוה מסך המרואיינים במחקר.

כל חברי הסגל, למעט שניים שלא עסקו במחקר, טענו שיש קשר בין מחקריהם לבין מעורבותם במדיניות. עשרה מהם (כולם בדרגות מרצה בכיר ומעלה באוניברסיטאות) תיארו קשר הדוק, כולני ורב ממדי. הם דיווחו על חפיפה רבה בין המחקרים שהם עורכים לבין מעורבותם בתהליכי מדיניות, על כך שהמחקרים והמעורבות משולבים זה בזה ומזינים זה את זה. באופן ספציפי יותר הם תיארו קשר שבא לידי ביטוי במספר היבטים: (1) המחקר מזהה בעיות במדיניות או שינויים הנדרשים בה ומשמש בסיס למעורבות או מניע אותה. (2) המחקר תומך במעורבות בהיותו כלי בתהליך ההשפעה על קובעי המדיניות. (3) המעורבות דוחפת למחקר, כי היא חושפת את איש הסגל לסוגיות הדורשות בחינה אמפירית. (4) המעורבות משמשת בסיס להמשגה של רעיונות וידע תיאורטי. (5) המעורבות מאפשרת נגישות לנתונים ולמשתתפים

במחקר או מקדמת הסכמה של קובעי מדיניות לעריכת המחקר. הקשר ההדוק, המתייחס לאחדים מההיבטים יחד, בא לידי ביטוי בציטוטים האלה:⁴

אני מרגיש קשר חזק מאוד מאוד, הדוק שמזין את עצמו. אני מרגיש שהרבה מהמחקרים שלי הם בגלל לקונות שזיהיתי ברמת המדיניות ואמרתי "טוב, זה שינוי שחייבים לעשות, אבל אני לא יכול לעשות אותו, כי כאילו לא בדקתי אותו, אז אני בודק אותו וחוזר למדיניות". והרבה פעמים מחקרים שעשיתי השפיעו וקידמו מאוד את העשייה שלי. [...] אני מרגיש שכאילו המחקר הוא לא רק לפרסום ולא רק לצבירה של ידע, הוא גם כלי לשינוי (מרצה בכיר, אוניברסיטה).

או:

כשהייתי XX הוצאתי עשרות מאמרים שמבוססים על XX תוך שימוש בנתונים. זה ברור כשמש. כל אחד יודע שאתה יושב ליד הצלחת אתה מקבל access. [...] יש לי שני מאמרים שהתבקשתי לכתוב על סמך מעורבות שלי בוועדות שקובעות מדיניות. [...] דווקא המעורבות שלי הובילה אותי ל-access לחומרים ונתונים שבחיים לא הייתי מגיע אליהם (פרופסור, אוניברסיטה).

חברי סגל אחרים התמקדו בעיקר בהיבט אחד של הקשר. שישה מהם טענו שהמחקר היה בסיס או מניע למעורבותם בשינוי מדיניות:

המחקרים שהיו על XX הביאו אותי להיות בקבוצה שדנה בנושאים האלה וניסתה לקדם את זה (פרופסור, אוניברסיטה).

חמישה חברי סגל אחרים תיארו קשר שבא לידי ביטוי בבחירת הנושאים למחקר. הם בחרו נושאים שעשויים להשפיע על מדיניות או לשמש בסיס להנעת תהליכי מדיניות:

אני לא אבחר מחקר שאני לא חושב שיש לו פוטנציאל להשפיע על מדיניות. חד משמעית. אני אפרסם מחקר שמדבר על XX, שזה מה שאני עושה עכשיו, אז אני לא לוקח אותו למקום של שינוי מדיניות, אבל ברור לי שזה תחום חשוב בגלל שיש בו פוטנציאל לשינוי מדיניות. אני חוקר במקומות שאני חושב שיש צורך בשינוי מדיניות (מרצה, מכללה).

4 בסיום כל ציטוט מצוין בסוגריים המעמד האקדמי של המשיב ושיוכו המוסדי. כל דרגות הפרופסור, חבר ומלא, אוחדו לדרגה אחת, פרופסור, וכל הציטוטים שונו ללשון זכר. שינויים אלה נעשו כדי למנוע זיהוי של המשיבים. בחלק מהמקומות מופיע XX כדי למנוע את זיהוי המשיב.

ולבסוף שני חברי סגל התייחסו לכך שהמעורבות בתהליכי עיצוב מדיניות הייתה בסיס או מניע לעריכת מחקר.

בדומה לקשר בין מעורבות למחקר, תיארו כל חברי הסגל (מלבד אחד) גם את הקשר בין מעורבות להוראה כקשר הדוק. חלק תיארו קשר הבא לידי ביטוי במספר היבטים בעת ובעונה אחת, וחלק תיארו קשר הבא לידי ביטוי בעיקר בהיבט אחד.

כפי שניתן לראות בחלקו התחתון של לוח 3, כלל ההיבט הראשון, שתיארו שמונה חברי סגל, שילוב של היבטי מדיניות בתוך הדיון בנושאים הנלמדים בקורסים או שילוב תכנים העוסקים בפרקטיקת מדיניות (כלומר איך פועלים לשינוי מדיניות, חשיבות המעורבות בפרקטיקת מדיניות בקידום המדיניות ביחס לנושא הנלמד וכד') בקורסים שהם מלמדים. ההיבט השני בא לידי ביטוי אצל שמונה חברי סגל שהשתמשו במעורבותם ככלי לימודי בכיתה. הם סיפרו על מעורבותם ועל תרומתה, ונתנו דוגמאות לשאלות ולדילמות המתעוררות במהלכה או דנו בהן. מספר חברי סגל סיפרו שדיונים אלה בכיתה אף מזינים את המעורבות שלהם ומעודדים אותה:

אני כן הרבה פעמים מנסה [...] לתת להם דוגמאות מהתערבויות ברמות שונות, ואז לתת להם טעימות גם מהתערבויות שלי ברמות שונות. הסטודנטים שלי היו מעורבים בטירוף. בטירוף. הייתי בא, נותן להם דוגמאות מקרה ו-case studies ממה שקרה לי [...] ו"מה אתם אומרים" וחולק איתם התלבטויות ומשתף אותם (מורה משנה, מכללה).

שישה חברי סגל ייצגו את ההיבט השלישי. הם סיפרו שהמעורבות בתהליכי שינוי מדיניות הובילה אותם לפתח מטלות הדורשות מהסטודנטים עצמם להיות מעורבים בתהליכי עיצוב מדיניות, על פי רוב "בעולם האמיתי" (למשל כתיבת ניירות עמדה והפצתם בקרב קובעי מדיניות, מיפוי צורכי קהילה, השתתפות בוועדה בכנסת):

המטלה היא לכתוב נייר [...], לקחת סוגיה מההכשרה המעשית שלהם ולכתוב עליה נייר עמדה, ולכתוב תוכנית פעולה איך לשנות אותה. [...] אני יודע שהמדריכים אחר כך מאוד אוהבים את ניירות העמדה האלה (מרצה, מכללה).

ההיבט הרביעי (שישה חברי סגל) היה הוראה של קורסים או פיתוח קורסים חדשים המשלבים היבטים של פרקטיקת מדיניות והמבוססים על מעורבות הסטודנטים בשינוי מדיניות בפועל:

עשיתי קורס מיוחד בנושא. בתוך הקורס שלי הסטודנטים עשו מיפוי. [...] מתוך זה הבנו שיש בעיה במדיניות (מרצה בכיר, אוניברסיטה).

ולבסוף ציין חבר סגל אחד שהסטודנטים רואים בו כתובת להתייעצות בנושאים של שינוי מדיניות, ופונים אליו כדי להעלות דרכו נושאי מדיניות לסדר היום:

אני תמיד נתפסתי על ידי הסטודנטים כמי שאפשר לדבר אתו, לפנות אליו, להתריע על מה שלא בסדר ומה שהם היו רוצים שיקרה, והרבה פעמים אני מעביר לקובעי המדיניות (מרצה בכיר, מכללה).

הסבר המעורבות: גורמים מניעים ומעכבים

מתשובותיהם של חברי הסגל בנוגע לגורמים שהניעו אותם או הקשו על מעורבותם חילצנו שלוש קטגוריות של גורמים: מוטיבציה (גורמים פנימיים במהותם, ברמת חבר הסגל), אפישור (גורמים הנוגעים לתרבות הארגונית של המוסד האקדמי) והזדמנות (גורמים הנוגעים לנגישות לתהליך עיצוב המדיניות) (ראו Gal & Weiss-Gal, 2015). קטגוריות אלה והגורמים הנכללים בכל אחת מהן, הן הגורמים המקדמים והן הגורמים המעכבים, מוצגים בלוח 4.

לוח 4: גורמים המניעים והמעכבים מעורבות (N=24)

הקטגוריה	הגורמים
גורמים מניעים:	
מוטיבציה (24):	1. עמדות בנוגע לתפקיד החברתי של האקדמיה או של חבר הסגל או של העבודה הסוציאלית (13)
	2. זיהוי בעיה במדיניות (8)
	3. אקטיביזם כתכונה (7)
	4. ערכים בסיסיים (6)
	5. השראה מדמויות בישראל ובעולם (5)
	6. המשך ישיר של מעורבות קודמת (5)
	7. מקורן החברתי של בעיות (4)
	8. אחר: אירועים ספציפיים (2); רצון להיות מודל לסטודנטים (1); רקע סוציו-אקונומי (1)
הזדמנות (7):	פנייה מצד שחקני מדיניות אחרים (7)
גורמים מעכבים:	
אפישור (12):	1. תרבות המוסד האקדמי (10)
	2. גישה חצויה של עמיתים בבית הספר כלפי תוכן המעורבות (2)
	3. מסר מהמוסד האקדמי לא להיות מעורב בנושא ספציפי (1)
מוטיבציה (7):	1. משימות הוריות (3)
	2. קשיים הנעוצים בתהליך המעורבות עצמו (3)
	3. עייפות ממאבקים חברתיים (1)
לא היו גורמים מעכבים (6)	

הערה: המספרים בסוגריים משקפים את מספר חברי הסגל שציינו את הגורם. מכיוון שחברי הסגל זיהו יותר מגורם אחד, סך הגורמים גבוה מסך המרואיינים במחקר.

כפי שניתן לראות בחלקו העליון של לוח 4, הסבירו כל חברי הסגל את מעורבותם באמצעות גורמי מוטיבציה, כאשר שבעה מהם גם הוסיפו עליהם גורמי הזדמנות. יותר ממחציתם (13) קשרו את מעורבותם לעמדותיהם בדבר תפקידה של האקדמיה, תפקידם כחברי סגל בעבודה סוציאלית ותפקידו של מקצוע העבודה הסוציאלית. הם רואים במעורבות בתהליכי עיצוב מדיניות כלי להשפעה חברתית, שהוא חלק אינטגרלי ממחויבותם של האקדמיה, חברי הסגל או מקצוע העבודה הסוציאלית:

אני רואה את זה כחלק מתפקידי המקצועי כאיש סגל בעבודה סוציאלית, להשפיע באמצעות הידע שאני צובר. [...] אני רואה את זה כחלק מעבודתי האקדמית ולא כחלק נפרד ממנה (פרופסור, אוניברסיטה).

או:

אני מרגיש שזה אחד הדברים בתפיסה שלי מה זה חבר סגל באקדמיה, זה חבר סגל שעוסק בפרקטיקת מדיניות. אני מרגיש שזה מאוד ראוי. אני חושב שחברי סגל, זה מחויבות שלנו לעשות את זה. [...] מבחינתי פרקטיקת מדיניות זה ה-DNA של עבודה סוציאלית, ואם אני לא עושה את זה בעצמי, אז אין לי זכות קיום (מרצה בכיר, אוניברסיטה).

היו חברי סגל שביטאו תפיסה הרואה במעורבות ובהשפעה על מדיניות מטרה מרכזית של תפקידם באקדמיה:

מבחינתי זה העבודה שלי. זוהי העבודה שלי באקדמיה. ככה אני תופס את זה. בשביל זה אני באקדמיה, בשביל לנצל את האקדמיה, את המעמד, הפריבילגיה שהאקדמיה נותנת (פרופסור, אוניברסיטה).

הגורם השני שהעלו חברי הסגל (שמונה מהם) נגע לזיהוי בעיה במדיניות. מתוך מחקריהם ועיוניהם בספרות המקצועית או בעקבות מפגשים עם אנשי מקצוע, עם סטודנטים או עם נציגים מהקהילה התעוררה אצל חברי הסגל מודעות לכשל במדיניות, וזו הניעה אותם לפעולה:

זה התחיל בעניין אקדמי בנושא בו ערכתי מחקרים. [...] כחלק מהכתיבה שלי בנושא המחקר, אני באתי על הצורך בשינוי מדיניות והתרעתי שאין מדיניות ועמדתי על כך שקביעת מדיניות צריכה להיעשות בהקדם (פרופסור, אוניברסיטה).

שבעה חברי סגל הציגו את הגורם השלישי – קשר בין מעורבות בעיצוב מדיניות לאקטיביזם חברתי כתכונת אישיות. הם רואים במעורבות חברתית משהו "טבעי" או תכונה הטבועה באישיות:

משהו ב-DNA; מאז ומתמיד אני מרגיש שזה משהו שהיה טבוע בי. זה כאילו סוג של משהו שהוא בילט אין בתפיסה ובאישיות. [...] אני אוהב לעסוק בתחום הזה (מרצה, אוניברסיטה).

שישה חברי סגל אמרו שמעורבותם נובעת ממחויבות לערכים. הם ציינו בתשובותיהם מחויבות לצדק חברתי, אחריות חברתית או שוויון, וקשרו בין מחויבותם לערכים אלה לבין מעורבותם:

הניע אותי רעיון מאוד סוציאליסטי דמוקרטי. אני חושב שזה עניין של סוציאליזציה. אני חושב שחלק גדול מהתפיסות עולם שלי זה של social responsibility. המרכיב הזה של אחריות הדדית, של להיות socially responsible הוא דבר מאוד מאוד משמעותי (פרופסור, אוניברסיטה).

חמישה אנשי סגל ציינו גם מודלים של חברי סגל אחרים (בישראל או בעולם) שהיו עבורם השראה למעורבות. אלה שימשו לחבר הסגל דוגמה לכך שניתן לשלב מעורבות בעיצוב מדיניות במסגרת פעולה אקדמית:

עם הזמן המניעים האישיים והאישיותיים התעבו בספרות שנחשפתי אליה, ואני חושב שמודלים, אנשים שראיתי סביבי וראיתי בהם מודל, מאוד חיזקו אצלי את הרצון להיות מעורב (מרצה, אוניברסיטה).

חמישה חברי סגל קשרו את מעורבותם הנוכחית בתהליכי מדיניות למעורבותם הקודמת, עוד טרם הגיעו למוסד האקדמי:

ככה עברתי מהמקום של השטח למקום של האקדמיה, אז זה היה לי מאוד טבעי להמשיך (מורה משנה, אוניברסיטה).

ארבעה חברי סגל כללו בגורמים למעורבותם גם את התפתחותה של הבנה תיאורטית בנוגע למקור החברתי של מצוקות ובעיות. עם התפתחותם המקצועית כעובדים סוציאליים או כחברי סגל באקדמיה התחדדה אצלם הבנה מבנית של בעיות ומצוקות, וזו חיזקה את רצונם או את תחושת המחויבות שלהם לפעול לשינוי מדיניות:

כל הזמן יותר ויותר הולכת ומתגבשת אצלי התפיסה ש-XX זה דבר שקשור, שהוא בעיה חברתית ושצריך כדי להתמודד איתו [...] אי אפשר להתמודד איתו רק ברמה של סיוע לפרטים. העיסוק האקדמי בתחום גם עורר מודעות וגם יצר אצלי [...] וגם נתן לי כלים לחשוב בצורה כזאת (פרופסור, אוניברסיטה).

חברי סגל בודדים ציינו עוד מספר גורמים, כגון אירועי מחאה מסוימים או השתתפות בכנס מקצועי ספציפי, רצון להיות מודל לסטודנטים ורקע סוציו-אקונומי שיצר דחף לפעול לקידום שינויים חברתיים.

הקטגוריה השנייה של הגורמים המניעים מעורבות הייתה גורמי הזדמנות. שבעה חברי סגל ציינו אותם לצד גורמי המוטיבציה. הם התייחסו למצבים שבהם נוצרה מבחינתם הזדמנות להשתתף בתהליכי עיצוב מדיניות, בעיקר בעקבות פנייה אליהם של בעלי עניין (למשל להיות חברים בוועדה שדנה במדיניות או לייעץ לבעלי תפקידים בכירים במשרד הרווחה):

הזמינו אותי להשתתף בוועדה ארצית שעוסקת בתוכנית X, והזמינו אותי עכשיו לכתוב נייר מדיניות בנושא (מרצה, מכללה).

המראיינים נשאלו גם אילו גורמים הקשו על מעורבותם בתהליכי עיצוב מדיניות. שישה אנשי סגל, כולם בדרגת פרופסור מאוניברסיטאות, טענו שלא היו גורמים כלשהם שהקשו על מעורבותם. חברי הסגל האחרים, לעומתם, ציינו, כפי שניתן לראות בחלקו התחתון של לוח 4, גורמים שניתן לשייכם בעיקר לקטגוריה של הגורמים המאפשרים. הגורם המעכב השכיח ביותר, שציינו עשרה חברי סגל, היה התרבות הארגונית של המוסד האקדמי שהם מועסקים בו, המעודדת נמרצות ובגלוי התמקדות במחקר ובכתיבה אקדמית, ופחות, אם בכלל, מעורבות בהשפעה על החברה:

אני חושב שברמה האישית אף פעם לא היו גורמים כאלה שעיקבו אותי. כן היו גורמים מערכתיים שקשורים לתפקיד, למקום שאני יושב בו, שלעתים הייתה תחושה שלא מאוד תומכים בזה. כלומר: המבנה האוניברסיטאי האקדמי במלים די פשוטות לא מעריך פעילות כזאת; [...] אנשים שיעצו מטוב לבם ובאו ואמרו "בוא תספר לי מה אתה עושה", וברגע שאתה מפרט את זה, הם אמרו: "שים על hold חכה עם זה, אתה לא צריך את זה כרגע. תשקיע בדברים האחרים" (מרצה בכיר, אוניברסיטה).

שני חברי סגל ציינו כגורם מעכב את יחסם החצוי של עמיתים לתוכן המעורבות, שנבע מאי הסכמה עם העמדה הפוליטית שננקטה:

בתקופה של עופרת יצוקה, סטודנטים יהודים וערבים מתוך בית הספר פנו אלי מתוך רצון להשפיע. נחשפתי להרבה קולות נגד. [...] אז היו קולות מאוד מאוד קשים. [...] לא היה פשוט להתמודד עם זה (מרצה בכיר, מכללה).

גם התנגדות מפורשת של המוסד האקדמי למעורבות בנושא מסוים ציינה כגורם מעכב מעורבות, אם כי לא כגורם שמנע אותה בסופו של דבר:

אני יכול להגיד רק באירוע אחד, ב-XX, היו מסרים מ-XX וגם בעלי תפקידים ב-XX, שזה יכול להיות קצת בעייתי המעורבות שלי, אם זה משהו שיתפרש נגד הממשלה או משהו כזה, כי אנחנו נתמכים בהיותנו מוסד אקדמי על ידי הממשלה. [...] אבל זה מהר מאוד ירד מסדר היום. אני הורדתי את זה מהר מאוד מסדר היום, קיימתי דיון בהנהלה שהסברתי שזה לא משהו שאפשרי שאני לא אתמוך בו (מרצה בכיר, מכללה).

מלבד גורמי האפשרות ציינו שלושה גורמי מוטיבציה המעכבים מעורבות: (1) שלושה חברי סגל ציינו משימות הוריות. (2) שלושה חברי סגל ציינו קשיים הקשורים לתהליך המעורבות עצמו, כגון התנגדות של פוליטיקאים לנושא, פיזור של ועדה לדיון על מדיניות טרם הגישה את המלצותיה. (3) חבר סגל אחד סיפר על תחושת עייפות ממאבקים חברתיים.

יחס האוניברסיטה למעורבות בתהליכי עיצוב מדיניות

הרוב הגדול של חברי הסגל (21), ללא קשר למקום העסקתם (אוניברסיטה או מכללה) וללא קשר לדרגותיהם האקדמיות, תיארו את יחס המוסד האקדמי למעורבותם בהשפעה על מדיניות כיחס שאין בו התנגדות גלויה, אך גם לא תמיכה גלויה. בה בעת המסר של המוסד ברור: הדגש הוא על מחקר ופרסום בכתבי עת מדעיים ולא על מעורבות חברתית או מעורבות בעיצוב מדיניות. במלים אחרות, הם סיפרו על תרבות ארגונית הנותנת "יד חופשית" לעסוק בהשפעה על תהליכי עיצוב המדיניות, אך בה בעת מדגישה שאין עיסוק זה חלק מסדר היום האקדמי, אלא "פעולה חוץ אקדמית":

אין תמיכה או התנגדות. אני מרגיש שאולי התמיכה היא בזה שיש במובן מסוים יד חופשית. אבל זה בשום פנים ואופן לא נחשב חלק מהעבודה שלי. זה לא נספר כחלק מהשעות שאני אמור לעשות, ויותר מזה, על כתיבה או על דברים שאני לא עושה אני ננזף (מרצה, מכללה).

לעתים מסר זה הוא סמוי וחמקמק או שכך תופסים אותו המרואיינים:

המוסד לא בהכרח ראה בזה חלק בלתי נפרד, התנגד באופן גלוי או מוצהר; לא היה דבר כזה. אבל אני חושב שהיו מסרים סמויים בתחילת הדרך של אנשים, גם שוחרי טובתי, אנשים מסביבי נהגו להגיד: "בוא תחשוב איפה אתה משקיע את האנרגיות, בוא תראה מה הם סדרי העדיפויות, על סמך זה אתה נמדד וכולי וכולי." אני חושב שכך יש מסר סמוי של להשקיע במה שנכון וראוי (מרצה בכיר, אוניברסיטה).

במקרים אחרים המסר גלוי יותר:

אני לא הרגשתי מעולם התנגדות אקטיבית, ואף אחד לא אמר לי אל תעשה, אבל כן היו מסרים, גם גלויים וגם סמויים – "אתה מבזבז את הזמן שלך, באותו הזמן שאתה הולך ואתה יושב עם XX יכולת לכתוב עוד מאמר, [...] ואתה חייב לזכור שאתה קודם כול איש אקדמיה ולא איש של עשייה ציבורית ואתה חייב למצוא את הבאלאנס" – כשהמלה באלאנס תמיד מרמזת שאתה צריך לעשות את זה פחות (מרצה בכיר, אוניברסיטה).

מספר חברי סגל הביעו מורת רוח בנוגע ליחסה זה של האוניברסיטה או המכללה וביקרו אותה:

אני חושב שהמערכת האקדמית בישראל עושה כמה חטאים מאוד חמורים. למשל זה שהקידום של אנשי הסגל תלוי אך ורק בפרסומים שלהם באנגלית, ולגמרי לא נותן שום או נותן מקום מאוד שולי לתרומה שלך לקהילה שמחוץ לבית הספר, אני חושב שזה חטא (פרופסור, אוניברסיטה).

אצל אחרים יחס המוסד האקדמי למעורבות חברי הסגל עורר תסכול:

במידה רבה אני מרגיש שזה עבודה שלא תמיד מקבלים עליה הכרה. [...] אני יודע שאני הרבה פעמים צריך להסתפק בהכרה של עצמי, של לקוחות או תושבים, של [...], אבל את יודעת, לעתים אני אומר: "וואו כאילו זו עבודה כל כך קשה והיא כל כך לא זוכה להכרה, שלעתים זה מתסכל." כן, לעתים זה מתסכל (מרצה בכיר, מכללה).

לצד קולות אלה ציינו שמונה חברי סגל שחוו תמיכה מסוימת במעורבותם בתהליכי שינוי מדיניות. תמיכה זו הייתה בעיקר של בית הספר לעבודה סוציאלית:

בכללי יש תמיכה מצד בית הספר. אני יכול לומר שיש תמיכה במובן שמפרגנים לזה, מפרגנים שאני מעורב בכל המהלכים ב-XX. [...] סך הכול אני מרגיש שיש תמיכה (מורה בכיר, אוניברסיטה).

שלושה חברי סגל (משלושה מוסדות אקדמיים שונים) שיקפו בתשובתם רק יחס אוהד או תומך מצד בית הספר או המוסד האקדמי:

הייתה תמיכה רבה מאוד, רבה מאוד. [...] ראו את זה רק בצורה חיובית ועם הרבה תמיכה והרבה עניין. [...] ב-XX רואים מעורבות חברתית כחלק מהקריטריונים לקידום אקדמי. אז לפחות מהבחינה הזו אני יכולתי להראות שהיה לי משהו. אם הם שקלו את זה בוועדה שלי או לא, אני לא יודע (פרופסור, אוניברסיטה).

השפעת המעורבות בתהליכי מדיניות על הקריירה האקדמית

חמישה חברי סגל (כולם בעלי דרגות פרופסורה באוניברסיטאות) טענו שמעורבותם כלל לא השפיעה על הקריירה האקדמית שלהם, לא לחיוב ולא לשלילה. תשעה חברי סגל אחרים ציינו את תרומתה החיובית של המעורבות לקריירה האקדמית שלהם, ועוד ארבעה טענו שהיו למעורבותם היבטים חיוביים ושלייליים כאחד: מצד אחד היא תרמה, ומצד אחר היא עיכבה תהליכי קידום. התרומה החיובית באה לידי ביטוי בחמישה היבטים: שכלול יכולת ההוראה של חברי הסגל; שיפור יחס הסטודנטים כלפיהם; קידום המחקר שלהם; קידום הפיתוח והצמיחה שלהם כאנשי מקצוע; שיפור מעמדם בבית הספר. למשל: המעורבות בתהליכי מדיניות הובילה לכך שהם קיבלו תקן בבית הספר או נבחרו לתפקידים ניהוליים במוסד האקדמי:

אני חושב שזה עושה אותי חוקר טוב יותר. זה משפיע בבחירה שלי בנושאי מחקר, זה משפיע בבחירה שלי איך לפרסם ממצאי מחקר [...]. זה ודאי משפיע על הראפור (rapport), על מערכת היחסים שיש לי עם הסטודנטים שלי. [...] עם הזמן, בגלל המעורבות, הסטטוס שלך בתוך הסגל משתפר, כשיש לך הרבה קשרים למשל, זה שכל הזמן מזמינים אותך לדבר במקומות, וקולגה שלך הולך לאיזשהו מקום ואז הוא אומר "אה, אני מכיר את ככה וככה" (מרצה בכיר, אוניברסיטה).

תשעה חברי סגל בכל הדרגות, הן באוניברסיטאות והן במכללות, טענו שהמעורבות בתהליכי עיצוב מדיניות עיכבה את קידומם האקדמי (ארבעה מתוכם הם אלה שציינו לעיל גם היבטים של תרומה חיובית). לדבריהם דרשה מהם מעורבות זו להקדיש משאבים על חשבון המשאבים שיכלו להקדיש למחקר, לפרסום או לכתיבת הצעות מחקר:

גם העיסוק וכל הימים שאני נוסע למשרד הרווחה ולמחלקות ולכל מיני מקומות בשביל כל מיני דיונים בשביל לקדם את הנושא, זה על חשבון כתיבה; לא יעזור. ובמובן הזה זה בעייתי. זה לא תואם את הציפיות של האקדמיה ממני. יש מחיר. המעורבות היוותה גורם מעכב, עיכב כתיבה (מורה בכיר, אוניברסיטה).

בד בבד עם תחושת חברי הסגל שמעורבותם עולה להם בעיני קידום האקדמי, הביעו חמישה מהם את התחושה שיש מחיר גם לאי מעורבות. חברי הסגל טענו שאף שידעו שמעורבותם בהשפעה על מדיניות היא גורם מעכב, לא הייתה החלופה של אי מעורבות אפשרית מבחינתם, משום שגם היא כרוכה במחיר אישי:

אני חושב שהמשפחה שילמה, אני חושב שאני שילמתי על זה [...], אבל זה אני, אני אוהב את זה. [...] זה כן הפריע; אני חושב שהייתי יכול לכתוב הרבה יותר [...], אבל אם

הייתי כותב יותר ולא עושה [...], הייתי מאבד את הנשמה שלי (מרצה בכיר, אוניברסיטה).

השפעה על מדיניות

כל חברי הסגל, מלבד אחד, סיפרו שהם חשים שהשפיעו על המדיניות. רק שלושה מתוכם דיווחו גם על מצבים שבהם לא הצליחו להשפיע על מדיניות.

רוב חברי הסגל (16) סיפרו על הצלחה ברמת המדיניות הלאומית וחלק על הצלחה ברמה המקומית. הם סיפרו שהנושא שהיו מעורבים בו הצליח להתגבש לכדי מדיניות שבאה לידי ביטוי בהקמת שירות חדש, בחקיקה חדשה, בהחלת שינויים בחקיקה נוהגת ובהחלת שינויים במדיניות של משרד ממשלתי או של רשות מקומית או של שירות חברתי מסוים או של גוף ציבורי כלשהו. הצלחה מבחינתם הייתה גם מניעת שינויים במדיניות (כגון מניעת הפרטה של שירותים חברתיים ספציפיים), השפעה על פסיקה המעצבת פרשנות של חקיקה או העלאת נושא לסדר היום הציבורי של קובעי מדיניות במשרדי ממשלה או של אנשי מקצוע בארגונים חברתיים:

היום הנושא של XX הוא על סדר היום של העובדים הסוציאליים, הוא נושא רגיל, מחובר. זה לא איזשהו נושא אזוטרי, מה שהוא היה. [...] בפירוש יש השפעה (פרופסור, אוניברסיטה).

חמישה אנשי סגל אחרים התייחסו בתשובתם גם להשפעה החינוכית של מעורבותם על בית הספר לעבודה סוציאלית ועל הסטודנטים:

אני חושב שגם השפעתי מאוד על בית הספר במונח שהוא מבין שהנושא הזה חשוב, והשנה ביקשו ממני ללמד את הנושא כבר בתואר הראשון, שזה משהו שלא היה אצלנו עד עכשיו (מורה בכיר, אוניברסיטה).

שלושה חברי סגל התייחסו גם לסוגיית אי ההצלחה – אי ההצלחה לקדם מדיניות בתוך משרדי ממשלה או לחולל שינויים מהותיים במדיניות החברתית בישראל.

השפעת המעמד האקדמי על המעורבות

כשנשאלו חברי הסגל אם לדעתם השפיע מעמדם כחברי סגל על מעורבותם, השיבו רובם הגדול בחיוב. הם אמרו שלחבר סגל באקדמיה יש כוח הנובע ממעמדו האקדמי. בזכות מעמד זה, לדעתם, אנשי מקצוע וקובעי מדיניות מבקשים לשמוע את דעותיהם או חושבים שיש להם

מה לתרום לדיון במדיניות. חברי הסגל מודעים להון הסימבולי הזה ולעמדת היתרון הזו, ומשתמשים בה בתהליכי המעורבות בהשפעה על מדיניות:

זה באמת מיקום נורא ייחודי בעניין של עיצוב מדיניות. אז אני יכול לפעול מהמקום הזה שאני אקדמאי נחשב למי שידע. [...] כל העבודה שלי במדיניות חברתית קשורה להיותי איש אקדמיה. אלף, זה קשור לזה שיותר מעוניינים, שיש לי מעמד פריבילגי שאני יכול להגיד [...], שאני יכול להגיד משהו והדברים האלה נתפסים כמו ידע, נשמעים כמו ידע. המיקום האקדמי שלי מאפשר לי זמן להתעסק עם [...]. זאת אומרת, אם לא הייתי עובד באקדמיה, אני לא חושב שהייתי יכול [...], אם הייתי עובד סוציאלי מהשורה, אני לא חושב שהייתי הולך להיות חבר בוועדות, בוודאי לא היו מזמינים אותי (פרופסור, אוניברסיטה).

חברי הסגל גם דיברו על המרחב ועל חופש הפעולה שהם חשים שיש להם כאנשי אקדמיה. לעתים הם משווים אותו למרחב הפעולה המצומצם של אנשי מקצוע בשירותים החברתיים, הכפופים להוראות המגבילות מעורבות פוליטית.

זה מאוד מקדם. כאיש אקדמיה אני יחסית נייטרלי, אני יחסית אובייקטיבי. אני יכול להגיד כמעט כל מה שאני רוצה, ואני לא מחויב למנהל או לארגון. [...] מהבחינה הזו אני מרגיש הרבה יותר משוחרר (מורה בכיר, אוניברסיטה).

דיון

מחקר זה התמקד בחברי סגל בעבודה סוציאלית, המעורבים בתהליכי עיצוב מדיניות והפעלים לאורך זמן כדי להשפיע עליה. מאפייניהם מבחינת השתייכות ארגונית (אוניברסיטה, מכללה), מעמד אקדמי ושנות ותק באקדמיה מלמדים שזוהי קבוצה הטרוגנית. לא בהכרח מעורבות בפעולות שמטרתן להשפיע על עיצוב מדיניות שמורה לחברי סגל המשתייכים לסוג מסוים של מוסד אקדמי, לדרגה אקדמית או לוותק.

אחת התובנות שעולה מהראיונות עם חברי הסגל האלה היא, שעל פי תפיסתם הם נטועים חזק בסביבה אקדמית המעבירה מסר מרכזי שעל מצוינות אקדמית להתבטא בעיקר במחקר, בפרסום מאמרים בכתבי עת מדעיים ובהגשת הצעות לקרנות מחקר. בהתאם לטענות שנשמעו בספרות (Karger & Hernández, 2004; MacKinnon, 2007), ראו חברי הסגל את סביבתם האקדמית, אוניברסיטה או מכללה, כסביבה המעדיפה בבירור עיסוק במחקר ובפרסום אקדמי על פני כל עיסוק אחר, לרבות עיסוק בתהליכי עיצוב מדיניות. מעורבות חברי סגל בתהליכי עיצוב מדיניות בתוך סביבה כזאת משנית בחשיבותה, פעולה שקופה, לא נראית, לא מתוגמלת

וודאי שאיננה מוגדרת כ"תפקיד שלישי" רצוי (המועצה להשכלה גבוהה, 2013). מסר זה שזור כחוט השני בהתייחסותם של חברי הסגל לגורמים המעכבים את מעורבותם בעיצוב מדיניות, לקשר בינה לבין קידום בסולם הדרגות האקדמיות וליחס הארגון כלפיה.

מתבונה זו מתחדדות שאלות מעניינות: איך למרות מסר זה מהסביבה הארגונית, שללא ספק הם מודעים לו, חברי הסגל בכל זאת מעורבים בתהליכי עיצוב מדיניות? איך ולמה הם מצליחים להשקיע משאבים בפעולות המיועדות להשפיע על עיצוב מדיניות, בסביבה אקדמית דלת משאבים חומריים וסימבוליים (הכרה) לפעולות אלה?

תשובות המרואיינים לשאלות השונות מאפשרות לזהות מספר גורמים המסבירים מעורבות זו. הגורם הראשון נעוץ דווקא במסר הארגוני המועבר לחברי הסגל. מהראיונות ניתן ללמוד שלצד המסר המרכזי של המוסדות להשכלה גבוהה, ולפיו מעורבות בתהליכי עיצוב מדיניות היא פעולה חוץ אקדמית או משנית בחשיבותה, נוכח גם המסר של חופש אקדמי, המאפשר בחירה. חברי הסגל הביעו בדרכים שונות תחושה של אוטונומיה רחבה לפעילותם וביטחון תעסוקתי גבוה. במלים אחרות, חברי הסגל פועלים בסביבה אקדמית שלא מתמצת מעורבות בתהליכי מדיניות, אך בד בבד רואה בה פעילות לגיטימית. חופש אקדמי זה, כפי שעולה מתשובות המרואיינים, הוא כמובן רק תנאי בסיסי למעורבות; אין הוא מסביר למה חברי סגל מסוימים מעורבים בתהליכי עיצוב מדיניות.

לכן, כפי שניתן ללמוד בבירור מתשובות חברי הסגל, בשלב זה נכנס גורם המוטיבציה האישית הפנימית. המסר של חופש אקדמי מאפשר לאותם חברי סגל, שמלכתחילה באים לבתי הספר עם מחויבות ורצון להשפיע על תהליכי עיצוב מדיניות או שאלה מתעוררים אצלם על פי רוב מוקדם במהלך הקריירה האקדמית, להביאם לידי ביטוי באמצעות מעורבות בתהליכי עיצוב מדיניות. ניכר שמוטיבציה זו חזקה דיה כדי לגבור על המסר שמעורבות זו משנית בחשיבותה. במובן זה אין חברי הסגל פועלים בניגוד למסר של התרבות המוסדית במוסדות להשכלה גבוהה שהם מועסקים בהם, אלא למרותו.

חברי הסגל המעורבים בתהליכי עיצוב מדיניות שואבים את הלגיטימציה לפעולתם ממעיינות פנימיים של אידיאולוגיה, אישיות וערכים: הם רואים בהשפעה על מדיניות חלק ממחויבותם כאנשי סגל בעבודה סוציאלית; הם נמשכים לתחום האקטיביסטי, ויש להם ערכים המחייבים פעולה המשפיעה על החברה. הם מזדהים בעוצמה עם מחויבותו של מקצוע העבודה הסוציאלית לקדם צדק חברתי באמצעות פיתוח מדיניות חברתית ראויה. כאשר אידיאולוגיה, אישיות וערכים אלה פוגשים עמיתים המצליחים לשלב בסדר היום שלהם השפעה על מדיניות, מוטיבציה זו מקבלת תמיכה ומחזקת אצל חלקם את הלגיטימציה לפעולה. מוטיבציה זו לפעולה גם משתמרת באמצעות תחושת הצלחה, המשרה אולי תחושת יכולת ומסוגלות, המעודדת מעורבות (Weiss-Gal et al., in press). חברי הסגל ברובם הגדול חשו שהצליחו להשפיע, כשקידמו מדיניות או שירות חדש וכשבזכותם עלתה בעיה לסדר היום.

חברי סגל אלה מצליחים, ככל הנראה, להביא לידי מימוש את המוטיבציה הפנימית לעסוק במדיניות ולהקדיש משאבים למעורבות זו, בזכות הזיקה ההדוקה שהם יוצרים בין מחקר, הוראה ומעורבות חברתית. זיקה זו באה לידי ביטוי בכך שחברי הסגל פעילים בתחומי מדיניות החופפים את תחומי מחקריהם, שמחקריהם מזינים את הוראתם ושמעורבותם והקשר עם קובעי מדיניות מזינים את מחקריהם. נראה שפעולה משלבת זו מאפשרת לאגם משאבים ומאמצים והופכת את המעורבות בעיצוב מדיניות אפשרית בסביבה דלת משאבים הנחוצים לפעילות זו.

זאת ועוד, ניתן לראות שהשתייכותם לבתי ספר לעבודה סוציאלית מספקת לתחושת החופש האקדמי ולמוטיבציה הפנימית דרכי מעורבות מגוונות או זירות נוספות שהן יכולות להתממש בהן: פורומים או מסגרות מוסדיות לשינוי מדיניות, המוקמים בתוך בתי הספר והמאפשרים פעולה משותפת עם סטודנטים ואנשי מקצוע כחלק מהתפקיד האקדמי (קאופמן, 2012); יוזמות של סטודנטים המגייסים חברי סגל לפעולה לשינוי מדיניות; קורסים שניתן לשלב בהם משימות הדורשות מסטודנטים להיות מעורבים בתהליכי עיצוב מדיניות. אף שרוב המשתתפים במחקר לא תופסים את בתי הספר לעבודה סוציאלית כמוסדות המעודדים פעולה בתחום המדיניות, בכל זאת משמשים מוסדות אלה סביבה המעניקה להם מגוון רחב של אפשרויות להביא לידי ביטוי את מחויבותם ואת ערכיהם.

לפעולתם של חברי הסגל בתוך בתי ספר לעבודה סוציאלית יש השלכות על דפוסי של מעורבות זו. נראה שאין זה מקרה שחברי הסגל מאמצים דפוס מעורבות המתאפיין, הן בהשתתפות ישירה בזירות ממוסדות שבהן נקבעת מדיניות (כגון ועדות הקובעות מדיניות או קבוצות דיון מטעם השלטון המקומי או המרכזי או יעוץ ישיר לקובעי מדיניות) והן בפעולה חברתית (פעולה במרחב האזרחי, בשיתוף עם אנשי מקצוע, סטודנטים, ארגוני סגור ומשתמשי שירותים). דפוס זה משקף ומאפיין את פרקטיקת המדיניות הרווחת בקרב עובדים סוציאליים, המשלבים פעילות ממוסדת ופעולות של הפעלה חברתית, כדי להשפיע על מדיניות, תוך שותפויות עם בעלי עניין מגוונים (וייס-גל ופילוסוף, 2012; קאופמן, 2005; Gewirtz-Meydan, Weiss-Gal, & Gal, 2016). גם תחומי המעורבות מושפעים מקרבה זו לשדה ומהשתייכותם של חברי הסגל לבית ספר מקצועי. נטיית המרואיינים היא להתמקד בתחומי מדיניות, כגון שירותי רווחה אישיים, ביטחון סוציאלי ועוני, שהעבודה הסוציאלית בישראל נוגעת בהם במישרין.

החופש האקדמי, המוטיבציה הפנימית החזקה, היכולת לאגם משאבים ולשלב מחקר, הוראה ומעורבות, המיקום בתוך בית ספר המזמן הזדמנויות למעורבות משתלבים כולם בגורם מסביר נוסף: מאפייניו של תהליך עיצוב המדיניות בישראל ונגישותם של שחקני מדיניות לא רשמיים לזירות עיצובה (Gal & Weiss-Gal, 2015). הראיונות עם חברי הסגל מצביעים על כך שמבחינת קובעי המדיניות הם מהווים מקור, כמעט מובן אליו, לתשומות הנוגעות למדיניות. חברי הסגל מדווחים ברובם הגדול שחלק ממעורבותם הוא פרי יוזמתם של קובעי מדיניות הרווחה בישראל, הפונים אליהם לצורך סיוע בתהליכי עיצוב מדיניות. במלים אחרות, גם התרבות הפוליטית

פועלת ומשפיעה על מעורבותם של חברי הסגל. ייתכן שאלה נוטים, יותר מאחרים, להיענות לפניות אליהם להשתתף בתהליכי עיצוב המדיניות (בשל המוטיבציה הפנימית) או שהם יוצרים לעצמם שם של כאלה שניתן להתייעץ עמם, ולכן שחקני מדיניות נוטים לפנות אליהם ולהזמין להשתתף.

ניתן להניח שגישות זו לתהליכי קביעת מדיניות קשורה גם במורשת מדיניות, שהתפתחה בישראל ואשר קיבעה את מקומם של אנשי אקדמיה בעבודה סוציאלית בתהליך עיצוב המדיניות החברתית. כבר מראשית שנות ה-60, שנים ספורות לאחר שהוקם בית הספר האוניברסיטאי הראשון לעבודה סוציאלית באוניברסיטה העברית, החלו אנשי אקדמיה בעבודה סוציאלית למלא תפקידים מגוונים בעיצוב המדיניות החברתית (דורון, 2004). על רקע מיעוט החוקרים באקדמיה המתמחים במדיניות חברתית, שימשו חברי סגל בעבודה סוציאלית את קובעי המדיניות כמשאב חשוב של ידע המבוסס על מחקר וספרות וסיפקו להם לגיטימציה אקדמית.

התפקידים שמילאו חברי הסגל בעבודה סוציאלית היו לעתים קרובות במסגרת המערכות הפורמליות שבהן נקבעת מדיניות. הם כללו עמידה בראשות ועדות ציבוריות וחברות בהן, עריכת מחקרים לצורך גיבוש מדיניות ולעתים גם השתלבות פורמלית כבעלי תפקידים בכירים בתהליך קביעת המדיניות (אבנרי, 2013; Jaffe, 1973). לצד זאת, לאנשי אקדמיה בעבודה סוציאלית בישראל גם מסורת של מעורבות בתהליכי עיצוב מדיניות באמצעות שימוש באסטרטגיה של הפעלה חברתית, במיוחד בליווי תנועות מחאה, כמו הפנתרים השחורים (ברגל, 1972), והמאבקים נגד אי-ביטחון תזונתי והעסקה פוגענית של עובדים סוציאליים (קאופמן, 2012). יחסי הגומלין הקרובים בין אנשי אקדמיה בעבודה סוציאלית לבין קובעי המדיניות בתחומי הרווחה והביטחון הסוציאלי שרירים וקיימים גם כיום, ובאים לידי ביטוי, למשל, בהרכב הוועדה למלחמה בעוני בישראל (משרד הרווחה והשירותים החברתיים, 2014) ובוועדות פנימיות של משרדי ממשלה (כגון ועדת הרפורמה בשירותי רווחה או הוועדה בנושא שכר מינימום מותאם; Rimmerman & Soffer, 2016).

ממצאי המחקר הנוכחי גם מרחיבים את ההבנה בדבר סוג התרומה האפשרית של חברי הסגל בעבודה סוציאלית לתהליכי עיצוב מדיניות. הראיונות העלו שבתוך מגוון תחומי המעורבות של חברי הסגל בלטה תרומת החדשנות. ניכר שחברי הסגל חשים שהם תורמים לקידום רעיונות, התערבויות או שירותים חדשים בתהליכי עיצוב המדיניות.

מגבלות המחקר

למחקר זה מספר מגבלות:

1. הוא לא בהכרח הקיף את כל חברי הסגל המעורבים כיום בתהליכי עיצוב מדיניות.
2. הוא התמקד רק בחברי סגל המועסקים כיום במוסדות להשכלה גבוהה ולא כלל את אלה שפרשו לגמלאות. במחקרי המשך חשוב אפוא לבחון את מאפייני המעורבות וגורמיה בקרב חברי סגל בעבודה סוציאלית בגמלאות, כדי לעמוד על ההבדלים בין מעורבות חברי סגל בעבר ובהווה.
3. עריכת מחקר בקהילה אקדמית קטנה שחבריה מכירים זה את זה עשויה לפגוע בתחושת החופש של המרואיינים להביע את עצמם. כדי להתגבר על קושי זה, הובטח להם מראש שכל פרט מזהה שלהם יטושטש בדיווח על המחקר ושתמלול הראיונות יישמר בתא נעול, כפי שפורט לעיל.
4. מחקר זה התמקד בחברי סגל המעורבים בפועל בפעולות לשינוי מדיניות. על כן הוא יכול לשפוך אור על היבט אחד של התופעה – על זה שמעורב. כדי להבין את הגורמים לאי מעורבותם של חברי סגל בתהליכי מדיניות או למעורבות נמוכה שלהם, נדרשים מחקרי המשך.
5. מחקר זה התמקד בחברי סגל מתחום העבודה הסוציאלית בישראל בלבד. על מחקרי המשך לבחון את גורמי המעורבות ואת מאפייניה בקרב חברי סגל ממקצועות סיוע אחרים (כגון סיעוד, רפואה, מקצועות הבריאות, חינוך), בישראל ובמדינות אחרות, החותרים להשפיע על מדיניות.

למרות מגבלות אלה, תרם מחקר זה ידע חדש להבנת הדינמיקה המביאה חברי סגל בעבודה סוציאלית להיות שחקני מדיניות בתוך מסגרת ארגונית שלא מעודדת, או מעודדת אך מעט, מעורבות חברתית. באמצעות הראיונות עם אנשי אקדמיה המעורבים בתהליכי עיצוב מדיניות התחדדה חשיבות המפגש בין מוטיבציה אישית, מאפייני הסביבה האקדמית-הארגונית ודפוסי התהליך של עיצוב מדיניות בישראל. חברי סגל המשתתפים בתהליכי עיצוב מדיניות עושים זאת בעיקר בשל מוטיבציה פנימית המחזקת ומשתמרת באמצעות שלושה מנגנונים: (1) יכולתם לשלב בין תחומי המחקר או ההוראה שלהם לבין מעורבותם; (2) פעולתם בתוך מסגרות בית הספר לעבודה סוציאלית המזמנות הזדמנויות (או מאפשרות לפתחן) ושותפים (עמיתים, סטודנטים, אנשי מקצוע); (3) נורמות מוסדיות של התייעצות והזמנת חברי סגל בידי קובעי מדיניות להשתתף בתהליכי מדיניות, הפותחות לפני חברי סגל עם מוטיבציה פנימית הזדמנות להיות מעורבים.

מקורות

אבנרי, א' (2013). **החלוץ החברתי – ד"ר ישראל כץ מוביל מהפכת הרווחה בישראל**. תל אביב: ספריית מעריב.

ברגל, ד' (1972). עובדים סוציאליים ומדיניות הסעד בעיריית ירושלים. **סעד**, 7, 241-235.

דורון, א' (2004). שירותי הרווחה האישיים בישראל – שינויי המנהיגות והשלכותיהם על עיצוב המערכת. **ביטחון סוציאלי**, 65, 32-11.

המועצה להשכלה גבוהה (2013). **מעורבות חברתית: תפקידה השלישי של האקדמיה**. ירושלים: המועצה להשכלה גבוהה, הוועדה לתכנון ותקצוב.

וייס-גל, ע' וגל, ג' (2011). **פרקטיקת מדיניות בעבודה סוציאלית**. ירושלים: מאגנס.

וייס-גל, ע' ופילוסוף, ר' (2012). מהותה של פרקטיקת המדיניות בעבודה סוציאלית. בתוך מ' חובב, א' לוונטל וי' קטן (עורכים), **עבודה סוציאלית בישראל** (עמ' 285-306). תל אביב: הקיבוץ המאוחד.

טימר, א', פרומר, ד' ווייס-גל, ע' (2014). מאבק למניעת סגירתו של הוסטל לנפגעי נפש: מעורבות סטודנטים לעבודה סוציאלית בפרקטיקת מדיניות. **חברה ורווחה**, לד, 50-27.

ליבליך, ע', תובל-משיח, ר' וזילבר, ת' (2010). בין השלם לחלקיו ובין תוכן לצורה. בתוך ל' קסן ומ' קרומר-נבו (עורכות), **ניתוח נתונים במחקר איכותני** (עמ' 21-42). באר שבע: אוניברסיטת בן גוריון בנגב.

משרד הרווחה והשירותים החברתיים (2104). **דוח הוועדה למלחמה בעוני בישראל**. ירושלים: משרד הרווחה והשירותים החברתיים.

קאופמן, ר' (2005). מעורבות סטודנטים ומרצים בקידום הזכות לביטחון תזונתי. **חברה ורווחה**, כה, 531-511.

קאופמן, ר' (2012). עשור למאבק למען צדק חברתי: היבטים ארגוניים של אקטיביזם קהילתי בבית ספר לעבודה סוציאלית. **חברה ורווחה**, לב, 599-579.

קאופמן, ר' ועמוס, א' (2012). עבודה סוציאלית אקטיביסטית בישראל – חסמים, אתגרים, אפשרויות. בתוך מ' חובב, א' לוונטל וי' קטן (עורכים), **עבודה סוציאלית בישראל** (עמ' 271-284). תל אביב: הקיבוץ המאוחד.

- Antonio, A. L., Astin, H. S., & Cress, C. M. (2000). Community service in higher education: A look at the nation's faculty. *Review of Higher Education, 23* (4), 373-398.
- Bogenschneider, K. & Corbett, T. J. (2010). *Evidence-based policy making: Insights from policy minded researchers and research-minded policymakers*. London: Routledge.
- Bond, R. & Paterson, L. (2005). Coming down from the ivory tower? Academics' civic and economic engagement with the community. *Oxford Review of Education, 31* (3), 331-351.
- Buckley, H., Tonmyr, L., Lewig, K., & Jack, S. (2014). Factors influencing the uptake of research evidence in child welfare: A synthesis of findings from Australia, Canada and Ireland. *Child Abuse Review, 23* (1), 5-16.
- Burawoy, M. (2005). 2004 American Sociological Association presidential address: For public sociology. *British Journal of Sociology, 56* (2), 259-294.
- Brym, R. J. & Myles, J. (1989). Social science intellectuals and public issues in English Canada. *University of Toronto Quarterly, 58* (4), 442-451.
- Brym, R. J. & Nakhaie, M. R. (2009). Professional, critical, policy and public academics in Canada. *Canadian Journal of Sociology, 34* (3), 655-669.
- Byers, K. V. (2014). Reemergence of policy practice: A journey back to our roots. *Advances in Social Work, 15* (1), 34-50.
- Chandler, S. K. (2009). Working hard, living poor: Social work and the movement for livable wages. *Journal of Community Practice, 17* (1-2), 170-183.
- Cherney, A., Head, B., Boreham, P., Povey, J., & Ferguson, M. (2012). Perspectives of academic social scientists on knowledge transfer and research collaborations: A cross-sectional survey of Australian academics. *Evidence & Policy, 8* (4), 433-445.
- Contandriopoulos, D., Lemire, M., Denis, J. L., & Tremblay, E. (2010). Knowledge exchange processes in organizations and policy arenas: A narrative systematic review of the literature. *The Milbank Quarterly, 88* (4), 444-483.

Council of Social Work Education (2008). *Educational policy and accreditation standards*.

Retrieved from

<http://www.cswe.org /Accreditation /2008EPAS Description.aspx>

Crona, B. & Parker, B. (2011). Network determinants of knowledge utilization: Preliminary lessons from a boundary organization. *Science Communication*, 33 (4), 448-471.

Cummins, L. K., Byers, K. V., & Pedrick, L. (2011). *Policy practice for social workers: New strategies for a new era* (updated edition). Boston: Allyn & Bacon.

Demb, A. & Wade, A. (2012). Reality check: Faculty involvement in outreach and engagement. *Journal of Higher Education*, 83 (3), 337-366.

Gal, J. & Weiss-Gal, I. (Eds.). (2013). *Social workers influencing social policy: An international perspective on policy practice*. Bristol: Policy Press.

Gal, J., & Weiss-Gal, I. (2015). The "why" and the "how" of policy practice. *British Journal of Social Work*, 45, 1083-1101.

Gal, J. & Weiss-Gal, I. (Eds.). (2017). *Where academia and policy meet: A cross-national perspective on the involvement of social work academics in social policy*. Bristol: Policy Press.

Gewirtz-Meydan, A., Weiss-Gal, I., & Gal, J. (2016). Social workers' policy practice in non-profit human service organizations in Israel. *British Journal of Social Work*, 46 (7), 890-1908.

Howard, M. H. (2010). Editorial: Social workers as public intellectuals. *Social Work*, 34 (3), 131-133.

Jacobson, N., Butterill, D., & Goering, P. (2004). Organizational factors that influence university-based researchers' engagement in knowledge transfer activities. *Science Communication*, 25 (3), 246-259.

Jacoby, R. (1987). *The last intellectuals: American culture in the age of academe*. New York: Basic Books.

Jaffe, E. D. (1973). Separation in Jerusalem. *Public Welfare*, 31 (1), 33-38.

- Jansson, B. S. (2014). *Becoming an effective policy advocate: From policy practice to social justice* (7th ed.). Belmont: Brooks/Cole.
- Karger, H. J. & Hernández, M. T. (2004). The decline of the public intellectual in social work. *Journal of Sociology and Social Welfare, 31* (3), 51-68.
- Knott, J. & Wildavsky, A. (1980). If dissemination is the solution, what is the problem? *Science Communication, 1* (4), 537-578.
- Kothari, A., MacLean, L., & Edwards, N. (2009). Increasing capacity for knowledge translation: Understanding how some researchers engage policymakers. *Evidence and Policy, 5* (1), 33-51.
- Kurzman, C. & Owens, L. (2002). The sociology of intellectuals. *Annual Review of Sociology, 28*, 63-90.
- Landry, R., Amara, N., & Lamari, M. (2001). Utilization of social science research knowledge in Canada. *Research Policy, 30* (2), 333-349.
- Macadam, M. (2013). Impact evaluation in the policy landscape: Understanding the influence of social science. *Evidence and Policy, 9* (4), 573-582.
- MacKinnon, S. T. (2009). Social work intellectuals in the twenty first century: Critical social work theory, critical social work and public engagement. *Social Work Education, 28* (5), 512-527.
- Mary, N., Ellano, C., & Newell, J. (1993). Political activism in social work: A study of social work educators. In T. Mizrahi & J. Morrison (Eds.), *Community organization and social administration: Advances, trends and emerging principles* (pp. 203-223). New York: The Haworth Press.
- Mary, N. L. (2001). Political activism of social work educators. *Journal of Community Practice, 9* (4), 1-20.
- Maton, K. I. & Bishop-Josef, S. J. (2006). Psychological research, practice, and social policy: Potential pathways of influence. *Professional Psychology: Research and Practice, 37* (2), 140-145.

- McBeath, B. (2016). Re-envisioning macro social work practice. *Families in Society: The Journal of Contemporary Social Sciences*, 97(1), 5-14.
- Patterson, D. A., Cronley, C., West, S., & Lantz, J. (2014). Social justice manifest: A university-community partnership to promote the individual right to housing. *Journal of Social Work Education*, 50(2), 234-246.
- Reisch, M. (2016). Why macro practice matters. *Journal of Social Work Education*, 52(3), 258-268.
- Richardson, L. (2013). Putting the research boot on the policymakers' foot: Can participatory approaches change the relationship between policymakers and evaluation? *Social Policy & Administration*, 47(4), 483-500.
- Rimmerman, A. & Soffer, M. (2016). The making of disability policy in Israel: Ad hoc advisory expert panels. In G. Menachem & A. Zehavi (Eds.), *Policy analysis in Israel* (pp. 109-122). Bristol: Policy Press.
- Sherraden, M. S., Slosar, B., & Sherraden, M. (2002). Innovation in social policy: Collaborative policy advocacy. *Social Work*, 47(3), 209-221.
- Smith, K. (2010). Research, policy and funding – Academic treadmills and the squeeze on intellectual spaces. *British Journal of Sociology*, 61(1), 176-195.
- Smith, K. E. (2013). Understanding the influence of evidence in public health policy: What can we learn from the 'Tobacco Wars'? *Social Policy & Administration*, 47(4), 382-398.
- Strier, R. (2011). The construction of university-community partnerships: Entangled perspectives. *Higher Education*, 62(1), 81-97.
- Wade, A. & Demb, A. (2009). A conceptual model to explore faculty community engagement. *Michigan Journal of Community Service Learning*, 15(2), 5-16.
- Walt, S. M. (2005). The relationship between theory and policy in international relations. *Annual Review of Political Science*, 8, 23-48.
- Weiss, C. H. & Bucuvalas, M. (1980). *Social science research and decision-making*. New York: Columbia University Press.

Weiss-Gal, I. (2016). Policy practice education: Literature review. *International Journal of Social Welfare*, 25 (3), 290-303.

Weiss-Gal, I. & Gal, J. (in press). What is different about the policy engagement of social work academics? *Journal of Social Work Education*.

Weiss-Gal, I., Gal, J., & Schwartz-Tayri, T. M. (in press). Teacher, researcher... and policy actor? On social work faculty and the policy processes. *Social Policy and Administration*.